

РОЗДІЛ IV. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРА

УДК 343.61 340.5 (4)

УМИСНЕ ВБИВСТВО З ХУЛІГАНСЬКИХ МОТИВІВ З ПОГЛЯДУ ПРАВОВОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Сотула О.С., к.ю.н., доцент, докторант

*Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,
бул. Французький, 24/26, Одеса, Україна
sotula64@mail.ru*

Стаття присвячена кримінально-правовому дослідженню норм, які передбачають відповідальність за злочини проти життя в законодавстві країн романо-германської правової сім'ї. На основі системного аналізу вітчизняних і зарубіжних досліджень, монографій та іншої літератури визначено особливості кваліфікації злочинів проти життя й властивості законодавства країн континентального права.

Ключові слова: кримінальне право, злочини проти життя, умисне вбивство з хуліганських мотивів.

УМЫШЛЕННОЕ УБИЙСТВО ИЗ ХУЛИГАНСКИХ ПОБУЖДЕНИЙ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ПРАВОВОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ

Сотула А.С.

*Одесский национальный университет им. И.И. Мечникова, бул. Французский, 24/26, Одесса, Украина
sotula64@mail.ru*

Статья посвящена уголовно-правовому исследованию норм, которые предусматривают ответственность за преступления против жизни в законодательстве стран романо-германской правовой семьи. На основе системного анализа отечественных и зарубежных исследований, монографий и другой литературы определены особенности квалификации преступлений против жизни, отображающие свойства законодательства стран континентального права.

Ключевые слова: уголовное право, преступления против жизни, умышленное убийство из хулиганских побуждений.

INTENDED KILLING FROM MOLESTER MOTIVES IN TERMS OF LEGAL COMPARATIVE STUDIES

Sotula O.S.

*Odessa I.I. Mechnikov national university, boul. French, 24/26, Odesa, Ukraine
sotula64@mail.ru*

The article is devoted to criminal and legal investigation of norms envisaged a responsibility for a crime against life in the legislation of countries belonging to the Roman-Germanic legal family. On the basis of the analysis of native and foreign papers, monographs and other literature the features of crime against life classification and continental law countries legislation characteristics are defined. Intended killing from molester motives is an act of delinquent when he kills other person in the issue of blatant disregard for the society, neglect of human rules of living together and morality norms, and just as the same without case or with the use of insignificant case. Such delinquent behavior is a bold defiance to a public peace and caused by the will to set off him against one's people and to demonstrate his dismissive attitude.

In general, as some scientists consider, an internal force inducing delinquent to make a concrete molester act may add up not to one, but a multitude of motives, those are molester motives in criminal law and appear in each case separately or in a certain combination, or in aggregate with other non-molester motives, which are the following: mercenariness, anger, envy, jealousy etc.

The majority of authors consider as non-principal a distinctiveness of terms “motive” and “inducement” in the norms on appropriate qualified intended kill, but, there are scientists who evenly disclaim the substitution of notions “motive” and “inducement”. Scientists, who consider that such a formulation doesn’t give an opportunity to differentiate motives and inducements, oppose this substitution. That is, an identification of inducements and motives leads to aspiration for grouping different elements of criminal behavior motivation, which are not always crime motives. Relating to that, the crime motives are defined as human mental states associated with antisocial satisfaction of certain needs, states of person inducement, which determine its socially dangerous behavior. In the author’s opinion, it is possible to agree with such a position as a whole.

Key words: criminal law, crimes against life, intended killing from molester motives.

Умисним убивством із хуліганських мотивів (пункт 7 частини 2 статті 115 Кримінального кодексу (далі – КК) України) є діяння, вчинене винним, коли він позбавляє іншу особу життя внаслідок явної неповаги до суспільства, нехтування загальнолюдськими правилами співжиття й нормами моралі, а так само без будь-якої причини чи з використанням малозначного приводу [1]. Така поведінка винного є відкритим викликом громадському порядку та зумовлена бажанням протиставити себе оточуючим, продемонструвати зневажливе до них ставлення [2, с. 338].

Узагалі, як уважають деякі вчені, «внутрішня сила, що спонукає винного до вчинення конкретного хуліганського прояву, може зводитися не до одного, а до множини мотивів, що називаються в кримінальному праві хуліганськими мотивами та виступають у кожному випадку або роздільно, або в певній комбінації, або в сукупності з іншими, не хуліганськими мотивами – користю, гнівом, заздрістю, ревнощами тощо» [3, с. 30].

Розробкою загальних і спеціальних питань кримінально-правової охорони права людини на життя займалися такі відомі вчені, як М.І. Бажанов, С.В. Бородін, Н.Г. Вольдимарова, О.С. Капінус, В.В. Сташис, М.І. Хавронюк, М.Д. Шаргородський, Н.М. Ярмиш та інші вітчизняні й зарубіжні дослідники. Однак, незважаючи на значну кількість наукових робіт, поза увагою науковців залишилась проблема компаративістського дослідження охорони права людини на життя в країнах романо-германської правової сім’ї.

Завданням публікації є компаративістське дослідження світового досвіду розвитку в законодавстві норм, що забезпечують кримінально-правовий захист життя від злочинних посягань.

У кримінально-правовій доктрині країн колишнього СРСР, де наявні склади злочинів, зумовлених хуліганськими мотивами, питання визначення сутності цих мотивів, як і раніше, належать до спірних. Причина розбіжностей видається в тому, що хуліганський мотив багатосторонній і саме ця обставина надає йому особливу складність, утрудняє його визначення та відмежування від інших мотивів [4, с. 51]. Крім того, у статті 296 КК України «Хуліганство» відповідні мотиви не визначаються, а лише вказується їх зовнішній прояв у вигляді грубого порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства. На нашу думку, остання з виділених обставин є істотним недоліком законодавця, який безпосередньо відображається на правильності кваліфікації, як наслідок, однаковому правозастосуванню норм, пов’язаних зі злочинами, вчиненими з хуліганських мотивів.

У спеціальній юридичній літературі часто висловлюється думка, що під хуліганськими мотивами потрібно розуміти мотиви, в основі яких лежить прагнення грубого порушення громадського порядку, вираження своєї неповаги до суспільства [5, с. 51]. Деякі автори розширюють це визначення, роблячи акцент на формі вираження зневажливого ставлення. Зокрема, професор Ю.М. Антонян визначає хуліганські мотиви як прагнення в зухвалій формі проявити себе, виразити зневагу до суспільства, інших людей, законів і правил людського співжиття [6, с. 269].

Деякі автори зводили зміст хуліганських мотивів лише до бешкетництва [7, с. 134], хоча аналіз судової практики показує, що, крім бешкетництва, хуліганські мотиви можуть бути

виражені в бажанні звернути на себе увагу, показати свою перевагу над навколишніми, свою безкарність тощо.

Деякі дослідники роблять висновок, що вирішальне значення у визначенні змісту хуліганських мотивів мають особливості особи винного. Однак проявляються ці мотиви під впливом певної життєвої ситуації, обставин, що супроводжують учинення злочину [8, с. 53].

У юридичній літературі існує також точка зору, що ніяких хуліганських мотивів або хуліганських спонукань узагалі не існує, а є істероїдне прагнення захистити, забезпечити своє буття, ствердити себе як соціальна та біологічна істота, тобто мотив самоствердження [9, с. 270].

На нашу думку, з такою позицією погодитися навряд чи можливо. Учиняючи вбивство з хуліганських мотивів, винний не прагне себе захистити, а одержує задоволення від самого факту умисного позбавлення життя іншої людини.

Раніше в науковій літературі відзначалося, що хуліганство є безмотивним злочином і може розглядатися як «особливого роду настрій», що відображає негативні якості особистості, які виникають на ґрунті нерозвиненості й неповаги до особи та суспільства. Таку позицію відстоювали професори А.Н. Трайнін, В.Я. Гуревич та інші дослідники на Зборах російської групи Міжнародного союзу криміналістів [10, с. 262].

Із цього приводу професор М.П. Чубинський, виходячи з різноманітності ознак, вкладених у кримінально-правове поняття хуліганства, встановив його зв'язок як видового поняття з родовим поняттям «небезпечний стан злочинності». Професор М.П. Чубинський виходив із того, що небезпека хуліганства характеризується передусім не об'єктивними ознаками, а внутрішніми психічними процесами, що відбуваються у свідомості хулігана. Отже, таке діяння можуть учинити тільки особи з чітко вираженою антигромадською хуліганською спрямованістю [10, с. 262].

«Безмотивність» хуліганства нерідко пов'язувалася з відсутністю явних зовнішніх приводів на його вчинення [11, с. 8; 12, с. 25-26]. Передбачалося, що привід, будучи зовнішньою причиною злочину, завжди тісно пов'язаний із внутрішніми спонуканнями винної особи. На перший погляд унаслідок відсутності явного приводу або його малозначності до вчинення дій, пов'язаних із застосуванням насильства над особою, вражає очевидна безглуздість хуліганських дій. Важливо відзначити, що особливість хуліганського мотиву із властивою йому різко антисоціальною спрямованістю, грубою неповагою до суспільства та норм моралі полягає в тому, що цей мотив не вимагає якогось певного приводу для того, щоб він виявився в злочинній поведінці винного. Особисті прагнення й інтереси особи, яка вчиняє хуліганські дії, здобувають форму розгнужданого егоїзму, крайнього індивідуалізму та повної зневаги до інших. Фактичні мотиви особи на вчинення хуліганства виражаються в прагненні задовольнити свої низинні, досить часто незначні потреби, при цьому ігноруючи правила пристойності й грубо порушуючи громадський порядок [13, с. 384].

Професор Б.С. Волков зазначає, що насправді хуліганські мотиви мають свою, особливу, характерну для них соціальну детермінацію, яка полягає у внутрішніх умовах, зумовлених соціально-психологічними особливостями особи та обставинами її морального формування [8, с. 49].

Професор І.Я. Козаченко указує, якщо хуліганські дії винний учиняє за незначним приводом, «у цьому випадку не можна говорити про безмотивну поведінку, тому що до моменту виникнення подібного приводу або задовго до нього у винного сформувалися хуліганські мотиви, що визначають характер його дій» [3, с. 28].

Твердження щодо можливості зарахування хуліганства до безмотивних злочинів визнаються безперечними ще й тому, що всі умисні злочини мотивовані. Такої думки дотримується більшість авторів [14, с. 117].

Видається, що особливість хуліганських мотивів і вчинених на їхній основі діянь полягає в тому, що хуліганські мотиви формуються під впливом безпосередньої ситуації, що можна пояснити домінуванням у психологічній структурі особи певних закладених природою якостей і властивостей. І справа не в тому, що хуліганські мотиви формуються під впливом конкретної ситуації, а в тому, що людина найчастіше використовує ту або іншу ситуацію для прояву своїх внутрішніх, підсвідомих особливостей, а іноді й створює її [13, с. 384].

Причому саме незначний характер хуліганських мотивів робить їх особливо низинними й егоїстичними, а вчинене вбивство особливе тяжким. Незначний характер хуліганських мотивів убивства наочніше всього розкривається через привід, із яким винний пов'язує свою поведінку. У вбивстві з хуліганських мотивів зовні видимою підставою до вчинення злочину є яка-небудь малозначна обставина, яка знаходиться в повній невідповідності з учиненою дією та наслідками, що настали.

Пленум Верховного Суду України у своїй Постанові від 7 лютого 2003 року зазначає, що «не можна кваліфікувати як вчинене з хуліганських мотивів умисне вбивство під час сварки чи бійки, яку розпочав сам потерпілий, а так само з ревнощів, помсти чи з інших мотивів, що виникли на ґрунті особистих стосунків, навіть якщо при цьому було порушено громадський порядок» [1]. Так, дійсно, при відмежуванні умисного вбивства з хуліганських мотивів від аналогічних злочинів проти життя на ґрунті особистих неприязних взаємин іноді допускаються помилки під час оцінювання приводу до злочину.

Так само, відповідно до положень зазначеної Постанови вищої судової інстанції України, існує й інша небезпека можливих помилок у кваліфікації вбивства з хуліганських мотивів, їх соціально-психологічного змісту, що призводить іноді до безпідставного розширювального їхнього тлумачення, а отже, і неправильної кваліфікації вбивства. Так, у літературі висловлювалася думка, що за певних умов убивство, вчинене на ґрунті ревнощів, можна кваліфікувати як убивство з хуліганських мотивів [15, с. 306]. Вирішальне значення для правильної кваліфікації та відмежування розглянутого вбивства від убивства з ревнощів має ретельний аналіз усіх конкретних матеріалів справи, з якими винний пов'язує свою протиправну поведінку і які визначають зміст мотиву. В основі хуліганського мотиву лежить розгнуданий егоїзм, прагнення проявити явну неповагу до суспільства. Ревнощі ж, навпаки, зумовлені близькими, часом інтимними взаєминами між чоловіком і жінкою.

Також, на нашу думку, неприпустимим є ототожнення незначності приводу з хуліганськими мотивами в тих випадках, коли винний і потерпілий тривалий час перебувають у неприязних стосунках, іноді досить і «невеликої іскри», щоб викликати вибух гніву [3, с. 28]. Іноді до помилки призводить перебільшене значення, яке надається місцю вчинення злочину. Для хуліганських мотивів характерне прагнення до демонстративності, публічності своїх дій, щоб показати явне презирство до норм поведінки в суспільстві. Однак хуліганські мотиви можуть проявлятися не тільки в громадських місцях або під час відсутності сторонніх. Корінь подібних помилок у тому, що фактори, які характеризують обставини та місце вчинення злочину, оцінюються поза зв'язком із мотивами [16, с. 27].

Хуліганські мотиви іноді можуть переплітатися з іншими мотивами під час умисного вбивства. Так, практика зіткнулася із ситуаціями, коли хуліганські мотиви поєднуються з мотивами націоналістичного або ксенофобського характеру [17, с. 77]. Виявити домінуючий мотив буває часом важко. Норми законодавства дозволяють урахувати в процесі кваліфікації комбінацію цих мотивів, оскільки вони передбачені в окремих частинах (пунктах) відповідної статті.

Як уже зазначалося, кваліфіковане умисне вбивство з хуліганських мотивів притаманно лише кримінальному законодавству країн колишнього СРСР, ще має місце в КК Болгарії (пункт 10 статті 116 КК Болгарії) [18, с. 95].

Однак практично всі відповідні норми, крім КК України (пункт 7 частина 2 статті 115 КК України), містять формулювання «з хуліганських спонукань», а саме: пункт 2 частини 2 статті 120 КК Азербайджану [19, с. 146–147], пункт 13 частини 2 статті 139 КК Білорусі [20, с. 542], пункт 10 частини 2 статті 104 КК Вірменії [21], пункт «к» статті 109 КК Грузії [22, с. 167], пункт «и» частини 2 статті 96 КК Казахстану [23], пункт 10 частини 2 статті 97 КК Киргизії [24], пункт 8 частини 2 статті 129 КК Литви [25, с. 242], пункт «с» частини 2 статті 145 КК Молдови [26, с. 94], пункт «и» частини 2 статті 105 КК Російської Федерації [27], пункт «л» частини 2 статті 104 КК Таджикистану [28], пункт «л» частини 2 статті 97 КК Узбекистану [29, с. 321].

Отже, більшість авторів вважають не принциповою відмінність термінів «мотив» і «спонукання» в нормах про відповідне кваліфіковане умисне вбивство, однак деякі вчені справедливо заперечують проти підміни поняття «мотив» терміном «спонукання». Так, проти такої підміни виступає професор А.П. Тузов, який указує, що таке формулювання не надає можливості розмежування мотивів і спонукань. Він зазначає, що «ототожнення спонукань і мотивів зумовлює також прагнення згрупувати різні елементи мотивації злочинної поведінки, які не завжди є мотивами злочину» [30, с. 67]. У зв'язку з цим науковець визначає мотиви злочинів як «пов'язані із задоволенням антисоціальним способом певних потреб активні стани людської психіки, стани спонукання особи, які визначають її суспільно небезпечну поведінку» [30, с. 69]. На нашу думку, загалом із такою позицією можна погодитися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.
2. Немтинов Д.В. Проблемы квалификации преступлений против жизни и здоровья, совершенных из хулиганских побуждений / Д.В. Немтинов // Вестник Тамбовского университета. Серия : Гуманитарные науки. – 2011. – № 10. – С. 332-339.
3. Козаченко И.Я. Квалификация хулиганства и отграничение его от смежных составов преступлений : учебное пособие / И.Я. Козаченко. – Свердловск : Изд-во Свердл. юрид. ин-та, 1984. – 84 с.
4. Волков Б.С. Мотив и квалификация преступлений / Б.С. Волков ; под ред. Ф.Н. Фаткуллина. – Казань : Изд-во Казанского университета, 1968. – 164 с.
5. Наумов А.В. Мотивы убийств : учебное пособие / А.В. Наумов. – Волгоград : Высшая следственная школа МВД СССР, 1969. – 135 с.
6. Антонян Ю.М. Убийства ради убийства / Антонян Ю.М. – М. : Щит-М, 1998. – 233 с.
7. Бажанов М.И. Квалификация хулиганства по советскому уголовному праву / М.И. Бажанов // Советское государство и право. – 1958. – № 6. – С. 133-138.
8. Волков Б.С. Мотивы преступлений. Уголовно-правовое и социально-психологическое исследование / Б.С. Волков ; науч. ред. : М.Д. Лысов. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1982. – 152 с.
9. Антонян Ю.М. Психология убийства / Ю.М. Антонян. – М. : Юристъ, 1997. – 304 с.
10. Батюкова В. Ретроспективный анализ законодательства о хулиганстве и иных преступлениях, совершаемых из хулиганских побуждений / В. Батюкова // Право и жизнь. – 2012. – № 165 (3). – С. 250-267.
11. Гальченко Ф. Квалификация хулиганства / Гальченко Ф., Матышевский П., Яценко С. // Советская юстиция. – 1972. – № 13. – С. 8-9.

12. Прокопович Е. Уголовная ответственность за хулиганство / Е. Прокопович // Советская юстиция. – 1974. – № 19. – С. 25-26.
13. Павлов О.П. Мотив в преступлениях, совершаемых из хулиганских побуждений / О.П. Павлов // Бизнес в законе. – 2009. – № 1. – С. 383-385.
14. Бандурка А.М. Вандализм / А.М. Бандурка, А.Ф. Зелинский. – Х. : Университет внутренних дел, 1996. – 200 с.
15. Семерикова А. Личность преступника, совершившего убийство из хулиганских побуждений (п.«и» ч. 2 ст. 105 УК РФ) / А. Семерикова // Актуальные проблемы российского права. – 2008. – № 4. – С. 302-306.
16. Борзенков Г.Н. Проблемы квалификации преступлений против жизни и здоровья, совершенных из хулиганских побуждений / Г.Н. Борзенков // Законность. – 2008. – № 5. – С. 25-30.
17. Расторопов С.В. Квалифицированные и особо квалифицированные виды составов преступлений против здоровья человека / С.В. Расторопов // Законодательство. – 2003. – № 10. – С. 77-82.
18. Уголовный кодекс Республики Болгария / [науч. ред. А.И. Лукашова ; пер. с болг. Д.В. Милушева и др. ; вступ. ст. Й. И. Айдарова]. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 296 с.
19. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. Утвержден Законом Азербайджанской республики от 30 декабря 1999 г. Вступил в силу с 1 сентября 2001 г. / [науч. ред. : И.М. Рагимов (предисл.) ; пер. : Б.Э. Аббасов]. – С.-Пб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 313 с.
20. Комментарий к Уголовному кодексу Республики Беларусь / [Н.Ф. Ахраменка, Н.А. Бабий, А.В. Барков и др.] ; под общ. ред. А.В. Баркова. – Мн. : Тесей, 2003. – 1200 с.
21. Уголовный кодекс Республики Армения. Принят Законом Республики Армения от 18 апреля 2003 года. Введен в действие 1 августа 2003 года / [науч. ред. : Е.Р. Азарян, Н.И. Мацнев ; пер. : Р.З. Авакян]. – С.-Пб. : Юридический центр Пресс, 2004. – 450 с.
22. Уголовный кодекс Грузии / [науч. ред. З.К. Бигвава ; вступ. ст. В.И. Михайлова ; обзорн. ст. О. Гамкрелидзе ; пер. с груз. И. Мериджанашвили]. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 407 с.
23. Уголовный кодекс Республики Казахстан. Закон Республики Казахстан от 16 июля 1997 года № 167 с изменениями и дополнениями на 1 августа 2001 г. / [предисл. : И.И. Рогов]. – С.-Пб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 466 с.
24. Уголовный кодекс Кыргызской Республики : Принят законодательным собранием Жогорку Кенеша Кыргызской Республики 18 сентября 1997 г. [Электронный ресурс] // Федеральный образовательный портал «Юридическая Россия». – Режим доступа : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1243545>.
25. Уголовный кодекс Литовской Республики / [науч. ред. В. Павилониса ; предисл. Н.И. Манцева ; вступ. ст. В. Павилониса, А. Абрамавичюса, А. Дракшене ; пер. с лит. В.П. Казанскене]. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 468 с.
26. Уголовный кодекс Республики Молдова. Принят Парламентом Республики Молдова 18 апреля 2002 года, введен в действие 21 июня 2002 года. С изменениями и дополнениями на 19 декабря 2002 года / [вступ. ст. А.И. Лукашов]. – С.-Пб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 408 с.

27. Уголовный кодекс Российской Федерации. Принят Государственной Думой Российской Федерации 24 мая 1996 г. // Собрание законов Российской Федерации. – 1996. – № 25. – Ст. 2954.
28. Уголовный кодекс Республики Таджикистан / [предисл. А.В. Федорова]. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 408 с.
29. Уголовный кодекс Республики Узбекистан. С изменениями и дополнениями на 15 июля 2001 г. / вступ. ст. : Гулямов З.Х., Рустамбаев М.Х., Якубов А.С. – С.-Пб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 338 с.
30. Тузов А.П. Мотивация противоправного поведения несовершеннолетних / А.П. Тузов. – К. : Вища школа, 1982. – 181 с.

REFERENCES

1. “On Court Practice in Cases on Crimes against Life and Health of the Person” : Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine on 7 February 2003 № 2, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.
2. Nemtinov, D.V. (2011), “Problems of classification of crimes against life and health from molester motives”, *Vestnik Tambov university. Seriya : Humanitarnye nauki*, no. 10, pp. 332-339.
3. Kozachenko, I.Ya. (1984), *Kvalifikatsiya khuliganstva i othranichenie eho ot smezhnykh sostavov prestupleniy : uchebnoe posobie* [Classification of hooliganism and its delimitation from similar crime components : textbook], Izd-vo of the Sverdlovsk legal institute, Sverdlovsk, Russia.
4. Volkov, B.S. (1968), *Motiv i kvalifikatsiya prestupleniy* [Motive and classification of crimes], Izd-vo of the Kazan university, Kazan, Russia.
5. Naumov, A.V. (1969), *Motivy ubiystv : uchebnoe posobie* [Motives for a murder : textbook], Vysshaya sledstvennaya shkola MVD SSSR, Volgograd, Russia.
6. Antonyan, Yu.M. (1998), *Ubiystva radi ubiystva* [Murders for murder], Shchit-M, Moscow, Russia.
7. Bazhanov, M.I. (1958), “Classification of hooliganism by soviet criminal law”, *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*, no. 6, pp. 133-138.
8. Volkov, B.S. (1982), *Motivy prestupleniy. Uholovno-pravovoe i sotsialno-psikholohicheskoe issledovanie* [Motives of crimes. Criminal legal and socio-psychological investigation], Izd-vo of the Kazan university, Kazan, Russia.
9. Antonyan, Yu.M. (1997), *Psikholohiya ubiystva* [Murder psychology], Yurist, Moscow, Russia.
10. Batyukova, V. (2012), “Retrospective analysis of hooliganism legislation and other crimes from molester motives”, *Pravo i zhizn*, no. 165 (3), pp. 250-267.
11. Halchenko, F., Matyshevskiy, P. and Yatsenko, S. (1972), “Classification of hooliganism”, *Sovetskaya yustitsiya*, no. 13, pp. 8-9.
12. Prokopovich E. (1974), “Criminal responsibility for hooliganism”, *Sovetskaya yustitsiya*, no. 19, pp. 25-26.
13. Pavlov, O.P. (2009), “Motive in crimes from molester motives”, *Biznes v zakone*, no. 1, pp. 383-385.
14. Bandurka, A.M. and Zelinskiy, A.F. (1996), *Vandalizm* [Vandalism], Universitet vnutrennikh del, Kharkiv, Ukraine.

15. Semerikova, A. (2008), "Identity of the criminal murdered from molester motives (p. «и» Ch. 2 Art. 105 of the Criminal Code of the Russian Federation)", *Aktualnye problemy rossiyskoho prava*, no. 4, pp. 302-306.
16. Borzenkov, H.N. (2008), "Problems of classification of crimes against life and health from molester motives", *Zakonnost*, no. 5, pp. 25-30.
17. Rastoropov, S.V. (2003), "Qualified and especially qualified types of components of crimes against health of human", *Zakonodatelstvo*, no. 10, pp. 77-82.
18. (2001), "Criminal Code of the Republic of Bulgaria", Translated by Milushev, D.V. et al., Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
19. (2001), "Criminal Code of the Republic of Azerbaijan. Approved by Law of the Republic of Azerbaijan on 30 December 1999. Come into force on 1 September 2001", Translated by Abbasov, B.E., Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
20. Akhramenka, N.F., Babiy, N.A., Barkov, A.V. et al. (2003), *Kommentariy k Uholovnomu kodeksu Respubliki Belarus* [Commentary to the Criminal Code of the Republic of Belarus], Tesey, Minsk, Byelorussia.
21. (2004), "Criminal Code of the Republic of Armenia. Adopted by Law of the Republic of Armenia on 18 April 2003. Come into force on 1 August 2003", Translated by Avakyan, R.Z., Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
22. (2002), "Criminal Code of Georgia", Translated by Meridzhanashvili, I., Saint Petersburg, Russia.
23. (2001), "Criminal Code of the Republic of Kazakhstan on 16 July 1997 № 167 as amended on 1 August 2001", Translated by, Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
24. "Criminal Code of the Republic of Kyrgyzstan : Adopted by Legislative Assembly of Jogorku Kenesh of the Republic of Kyrgyzstan on 18 September 1997", *Federalnyy obrazovatelnyy portal «Yuridicheskaya Rossiya»*, available at : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1243545>.
25. (2003), "Criminal Code of the Republic of Lithuania", Translated by Kazanskene, V.P., Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
26. (2003), "Criminal Code of the Republic of Moldova. Adopted by the Parliament of the Republic of Moldova on 18 April 2002, came into force on 21 June 2002 as amended on 19 December 2002", Translated by, Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
27. "Criminal Code of the Russian Federation. Adopted by the State Duma of the Russian Federation on 24 May 1996", *Sobranie zakonov Rossiyskoy Federatsii*, 1996, no. 25, art. 2954.
28. (2001), "Criminal Code of the Republic of Tadjikistan", Translated by, Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
29. (2001), "Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. As amended on 15 July 2001", Translated by, Yuridicheskii tsentr Press, Saint Petersburg, Russia.
30. Tuzov, A.P. (1982), *Motivatsiya protivopravnoho povedeniya nesovershennoletnikh* [Motivation of illegal behaviour of non-adults], Vyshcha shkola, Kyiv, Ukraine.